

Література

1. Баженов Л. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX-XX ст.: Історіографія. Бібліографія. Матеріали. – Кам-Под., 1993. – 195 с.
2. Гальчак С. Зародження краєзнавства у східному Поділлі // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2006. – Т.5: Матеріали другого круглого столу «Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII – на початку XXI ст.» – 376 с.
3. Драгоманов М. Ученая экспедиция в Западно-русский край // Выбране. – К., 1991. – 259 с.
4. Рибак І., Іваневич Л. Етнографічні надбання Костя Широцького // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2006. – Т.5: Матеріали другого круглого столу «Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII – на початку XXI ст.» – 376 с.
5. Хоменко Б. Зуїха Явдоха Микитівна // З-над Божої ріки: Літературний словник Вінниччини. – Вінниця: Континет-ПРИМ, 1998. – С. 119.
6. Шалак О. П'єсенні скарби подільського фольклориста (Зібрання українських народних пісень Андрія Димінського) // Народна творчість та етнографія. – К.: Наукова думка, 1994. – С. 31-35.
7. Широцький К. Подольські «колядки» і «цедрівки» // Православная Подолия. – Кам.-Под., 1908. – № 1. – С. 4-10.

ДО ПИТАННЯ ВЛАСНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО МУЗИКАНТА-ПЕДАГОГА

Найда Ю. М.

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Анотація. У статті надано новий концептуальний підхід до здійснення професійної підготовки музиканта-педагога, який проявляється у становленні та подальшому формуванні власного стилю професійної діяльності.

Ключові слова: власний стиль, професійна діяльність, музикант-педагог.

Аннотация. Найда Ю. М. К вопросу собственного стиля профессиональной деятельности будущего музыканта-педагога. В статье представлен новый концептуальный подход к осуществлению профессиональной подготовки музыканта-педагога, который проявляется в становлении и дальнейшем формировании собственного стиля профессиональной деятельности.

Ключевые слова: собственный стиль, профессиональная деятельность, музыкант-педагог.

Annotation. Naida U. To a question of own style of professional work of the future musician-teacher. In the article is reveals a new conceptual approach to realization of professional training of musician-educational specialist which is shown in making and the next forming of personal style of his professional activity.

Key words: personal style, professional activity, musician-educational specialist.

Постановка проблеми. Головною ознакою розвитку освітньої спільноти є прагнення підвищити якість підготовки майбутніх фахівців, які відповідали б найвищим вимогам світового рівня цивілізації та досконало володіли власною професією. Освітні нормативні документи надають доцільне концептуальне спрямування відповідного розвитку. Так, в Концепції гуманітарної освіти визначено: «Основним принципом кадрового забезпечення гуманітарної освіти є професіоналізм...»; у

Державній національній програмі «Освіта: Україна XXI століття», викладено сукупність концептуальних ідей та положень щодо формування нової освітньої парадигми, в центрі якої – професійна діяльність педагога. Залишається актуальною думка, що «... вироблення індивідуального стилю оволодіння професією, що компенсує одні якості розвитком інших при наявності мотивації – реальний шлях до формування професійної придатності в масових професіях...» [8, 49], до яких ми відносимо і професію музиканта-педагога. Існуюча вітчизняна система підготовки майбутніх фахівців має певні досягнення в плані міцності та фундаментальності знань. Але швидкі соціальні зміни, реформування вищої освіти виявили необхідність посилення уваги до становлення та формування такої значущої якості музиканта-педагога, як власний стиль професійної діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій. Теоретичне осмислення проблем професійної підготовки майбутніх педагогів, в тому числі і музичних, представлено в працях О. Абдуліної, Н. Гузій, Є. Белозерцева, К. Волинець, І. Зязюна, Н. Кузьміної, О. Мороза, О. Отич, О. Піскунова, О. Плотнікової, О. Рудницької, В. Семиченко, В. Сластьоніна, О. Шевнюк та ін., дозволяє визначити ряд найбільш суттєвих напрямів її вдосконалення, зокрема становлення власного стилю професійної діяльності. У науковій педагогічній та психологічній літературі представлені фундаментальні праці з питань індивідуального стилю діяльності, зокрема професійної. Є. Климовим, В. Мерліним, Н. Левітовим, В. Толочком та іншим визначено теоретичні основи індивідуального стилю діяльності, виявлено його характеристики, встановлено залежність між індивідуальним стилем діяльності і загальним розвитком особистості. Особливої уваги потребує вивчення питання власного стилю професійної діяльності майбутнього музиканта-педагога на сучасних концептуальних засадах. Актуальність даного дослідження зумовлена, з одного боку,

необхідністю становлення та формування власного стилю професійної діяльності майбутнього музиканта-педагога, а з іншого – відсутністю достатнього науково-теоретичного обґрунтування та методичного забезпечення вирішення означеної проблеми.

Метою статті ми визначили висвітлення питання становлення та формування такого аспекту фахової компетентності вчителя, що забезпечує високий якісний рівень та ефективність навчально-виховного результату, як власний стиль професійної діяльності музиканта-педагога. Одне з головних завдань полягає в тому, щоб допомогти студенту, майбутньому музиканту-педагогу, знайти власний стиль професійної діяльності, усвідомити його неповторність завдяки індивідуальним здібностям, і цим забезпечити розширення меж традиційної підготовки вчителя, позбавляючи цей процес застарілої уніфікованості.

Отримані результати. Останнім часом багато науковців вивчають особистість педагога та його професійну діяльність, зокрема, проблему стилю професійної діяльності, вихідним положенням при вивченні якого є розуміння поняття «стиль», що вивчається відповідною наукою про стилі – стилістикою. Вона об'єднує полігалузеве застосування поняття «стиль», оскільки відображає реалії багатогранної сфери життєдіяльності людини: науки та мистецтва; фахової діяльності та способів життя, мислення, поведінки; моди.

Дана дефініція набула статусу методологічної міжнаукової та міждисциплінарної категорії, оскільки вона фіксує в кожній науковій дисципліні відповідне її значення і галузь застосування. Незважаючи на це, практично відсутні роботи щодо систематизації накопичених теоретичних та експериментальних результатів з дослідження власного стилю професійної діяльності музиканта-педагога. Причина цього криється в неоднозначності і полісемантичності самого терміну.

Серед наукових тлумачень терміну «стиль професійної діяльності» в Україні одне з перших визначень дає І. Дичківська: «Індивідуальний стиль професійної діяльності – цілісна система операцій, яка забезпечує ефективну взаємодію вихователя з вихованцями та визначається цілями, завданнями інноваційної педагогічної діяльності, властивостями різних рівнів індивідуальності педагога» [3, 192]. Розглянемо докладніше це поняття.

«Власний стиль» означає «особистісний стиль». А «особистісний стиль розуміється як більш широке утворення, що включає в себе поряд з індивідуальними особливостями пізнавальних процесів особливості емоційної сфери і взаємодії з соціальним оточенням» [4, 79].

Початкове значення слова «стиль» - нім. stil (штіль), іт. stile (стіле), англ. style (стайл), фр. style (стіль) - походить від грецького stulos (стюльос), що означає знаряддя (паличка для писання). Вміння користуватися такою паличкою-стилем було одним із показників мовної культури. Докладний аналіз терміну для встановлення його змісту (що подає предмет у відповідних ракурсах) конкретизуватиме дефініцію «стиль». Ця категорія виконує особливу роль виразника єдності осмислення явищ життя. Стиль характеризує особливості і своєрідність будь-якої людської діяльності. У словнику іншомовних слів, «стиль» – це спосіб, прийом, метод будь-якої роботи, діяльності [10, 638]. Із словника, «Професійна освіта» дізнаємось, що стиль, виробляється під час теоретичного і практичного освоєння людьми довколишньої дійсності та передбачає, з одного боку, гнучке пристосування до неї, а з іншого – її революційну зміну» [9, 328].

Усі ці визначення покладені в основу нашого дослідження. У такому загальному контексті, «стиль» є засобом зв'язку людини зі світом і формою виявлення особистості. Віднайдені якості дефініції, «стиль» не вичерпують евристичної її смисловості, тому є необхідним подальше заглиблення у її сутність. Проблемою стилю традиційно займаються культурознавчі науки

– естетика, мистецтвознавство; психолого-педагогічна галузь – педагогіка, психологія, психолінгвістика, герменевтика; суспільні науки – соціологія, філософія, політологія тощо. При всьому розмаїтті сфер застосування поняття „стиль» існує загальне „сислове поле» його визначення. Із усіх визначень стилю виведемо ряд спільних його характеристик: специфічний, своєрідний, характерний, особливий.

За думкою А. Мордовської, реалізація власного стилю діяльності дає найбільший ефект в роботі [7, 40]. Не викликає сумніву, що однією з важливих умов становлення особистості є її власна активна діяльність. Лише в процесі такої діяльності формується і розвивається особистість. Музиканта-педагога можна розпізнати й оцінити лише під час спостереження в безпосередній професійній діяльності. За Л. Гримаком, «людська діяльність, або свідомо діяльність (що є синонімом) – це така форма взаємозв'язку людини із середовищем, в якій людина здійснює свідомо поставлену мету» [1, 182]. Конкретна професійна діяльність має полідисциплінарний характер, а саме – об'єднує в собі суміжні дисципліни: фах, методіку, педагогіку, психологію.

Враховуючи викладене, надамо своє робоче визначення поняття, що вивчається: *власний стиль професійної діяльності* – це одинична, оригінальна, стійка система дій фахівця, властива лише певній індивідуальності, що характеризується оптимізацією процесу та якісним самотнім кінцевим результатом у вирішенні практичних професійних задач. Звичайно, сформувати такий стиль може лише фахівець, який володіє відповідними професійно-якісними та специфічно-особистісними характеристиками, що знаходяться у взаємодії та єдності. У зв'язку з цим заслуговують на увагу деякі аксіологічні аспекти професійної діяльності, які можна сприймати як домінуючу потребу у створенні власного стилю. Така потреба орієнтує особистісно-професійну активність педагога-музиканта у досягненні освітньо-виховних цілей.

Засадничу функцію у здійсненні професійної діяльності музиканта-педагога відіграють професійні знання,.... Коли ми розглядаємо працівника як спеціаліста-виконавця професійної діяльності, то особистісний фактор ... в практиці досить помітний» [5, 59]. Тому, взявши за основу особистісні якості та співвідносячи їх з професійними діями, назвемо такі групи цінностей власної професійної діяльності: ті, що відбивають специфіку професійної діяльності музиканта-педагога, тобто музично-специфічні; ті, що пов'язані з потребами самовираження особистості, тобто потребово-самореалізаційні.

Становлення та формування власного стилю професійної діяльності музиканта-педагога передбачає акумулювання ним професійного досвіду. Розробляючи проблему формування стилю, А. Ходаков зауважує, що цей процес, проходить ряд характерно виражених етапів: входження, аналітико-пошуковий, інтеграційний і ствердження» [11, 88].

За А. Ходаковим, етап *входження* в нову професійну діяльність характеризується високою емоційною напругою молодого музиканта-педагога. Помилки та невдачі викликають смуток та розчарування. В той же час і радість від успіхів запам'ятовується яскраво та піднімає тонус. Особливості протікання початкового періоду професійної діяльності детермінують її розвиток на наступних етапах. *Аналітико-пошуковий* етап характеризується наявністю проблем музиканта-педагога, які пов'язані з навчанням, вихованням, організацією, взаємними стосунками з адміністрацією, власними, внутрішніми» труднощами тощо. Існування проблем – явище діалектичне, тому музиканту-педагогу потрібно лише вдало вибрати адекватні методи і засоби педагогічного впливу. На *інтеграційному* етапі становлення та формування власного стилю професійної діяльності набуваються узагальнені фахові уявлення музиканта-педагога, що пов'язані з активізацією відповідних професійно-ціннісних орієнтацій та розвитком домінуючих мотивів професійної

діяльності. Принциповим для молодого музиканта-педагога є фіксування усвідомлення свого єднання з вихованцями. Так відкривається важлива педагогічна істина, що кожний крок, рішення і практична дія є, «доторканням до особистості». На етапі *ствердження* власного стилю професійної діяльності педагог проявляє стійкість професійної поведінки. В практичних ситуаціях він діє активно і цілеспрямовано, загальне професійне самопочуття характеризується більшою впевненістю у власних силах [11].

Темпи становлення та формування власного стилю професійної діяльності різняться для різних музикантів-педагогів в залежності від їх темпераменту. Одні швидко виробляють власний, «почерк», інші повільніше. Темперамент впливає на успішність всіх видів діяльності., Людина виробляє те, що назвали індивідуальним стилем, – різні способи, за допомогою яких вона компенсує невідповідність темпераменту і вимог, які висуває робота» [2, 313]. До темпераменту не можна підходити з оціночних позицій. Значних успіхів у власній професійній діяльності може досягти музикант-педагог з будь-яким темпераментом. «Відмінність проявляється не в результативній стороні, а в індивідуальному стилі ... діяльності» [6, 98] та в темпі його формування. Перефразовуючи слова В. О. Сухомлинського, що до найкращого уроку вчитель готується все своє життя, можемо з впевненістю припустити – формування власного стилю професійної діяльності проходить через всю робочу практику музиканта-педагога.

Висновки та подальший напрямок дослідження. Таким чином, становлення та подальше формування власного стилю професійної діяльності – це складний, багатогранний, безперервний та динамічний процес постійного накопичення елементів діяльності з окремих розрізнених ситуативних дій в єдину систему, підпорядковану свідомим цілям і принципам, та визначається рядом взаємопов'язаних факторів: суб'єктивно-особистісних (орієнтації, установки, інтереси, цінності, мотиви) та професійних (знання, вміння, навички, методична підготовка).

Питання становлення та подальшого формування власного стилю професійної діяльності музиканта-педагога набуває нагальності у зв'язку із загостренням суперечностей між об'єктивними вимогами до розвитку креативного потенціалу особистості музиканта-педагога й традиційною системою підготовки професіоналів в педагогічних вузах. Їх розв'язання можливе за умови серйозної уваги до підготовки майбутнього фахівця, сьогоdnішнього студента, який буде здатен завтра високопрофесійно здійснювати освітньо-виховні задачі. Професійна компетентність та мобільність музиканта-педагога мають забезпечити йому володіння власним стилем професійної діяльності.

Література

1. Гримак Л. Резервы человеческой психики: Введение в психологию активности. – М.: Полнпиздат, 1987. – 286 с.
2. Гуревич Л. Эпюд о темпераменте // Популярная психология: Хрестоматия: Учеб. пособие для студентов пединститутов / Сост. В. В. Мироненко. – М.: Просвещение, 1990. – 399 с.
3. Дичківська І. Основи педагогічної інноватики: Навчальний посібник. – Рівне: Зелент, 2001. – 222 с.
4. Кабаченко Т., Рыбина Г. Личностный компонент индивидуального способа действия // Психологические проблемы повышения эффективности деятельности производственных коллективов (Тезисы докладов науч.-практ. конф.). – Курган, 1981 – 272 с.
5. Капська А. Соціальна робота: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
6. Кононко Е. Чтобы личность состоялась. – К.: Рад. шк., 1991. – 221 с.
7. Мордовская А. Формирование готовности студентов к осуществлению педагогической деятельности // Профессиональное самоопределение студентов. Метод. реком. науч.-метод. конф. преподавателей и студентов / Ред. коллегия: В. Г. Аржаков и др. – Якутск: ЯГУ, 2000. – 208 с.
8. Обзорная информация „Профессиональное самоопределение и становление личности при формировании специалиста с высшим образованием» / Под ред. Т. В. Кудрявцева. – М.: ОНИ НИИВЦ, 1977 – 52 с.
9. Професійна освіта: Словник / Укл. С. У. Гончаренко та ін.; За ред. Н. Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.
10. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. – К.: УРЕ, 1997 – 775 с.
11. Ходаков А. Формирование стиля воспитательной деятельности // Профессиональная деятельность молодого учителя: Социально-педагогический аспект / Под ред. С. Г. Вершловского, Л. Н. Лесохиной. – М.: Педагогика, 1982. – 144 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Носаченко Т. Б.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

Анотація. У статті розглядається проблема професійної підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва в процесі вивчення курсу «Педагогічний малюнок».

Ключові слова: наочне навчання, педагогічний малюнок, професіоналізм, методична підготовка.

Анотація. Носаченко Т. Б. Формирование профессиональной готовности будущих учителей изобразительного искусства. В статье рассматривается проблема профессиональной подготовки будущих учителей изобразительного искусства в процессе изучения курса «Педагогический рисунок».